

Langtang –
Minne paratiisi on kadonnut

Matti Munnukka

Seikkailu Nepalin Himalajalla 1985

Langtang -

MINNE PARATIISI ON KADONNUT

Langtang -

MINNE PARATIISI ON KADONNUT

Nepalin Himalajalla pyhien lamojen
ja mystisten lumimiesten laaksossa

Matti Munnukka

Tekijän aikaisemmat kirjat:

Nepalin Langtang - katoava paratiisi: lumimiehen ja jakin matkassa viimeiselle teetuvalle ennen Lama-hotellia (2005)

Wandering Souls and misty mountains: trek to Sandakphu in the foothills of Kangchenjunga range (2013)

Kathmandun kujilla Annapurnan poluilla: matkakuvia Himalajan rinteiltä sadekautena 1984 (2014)

Kathmandun kujilla Annapurnan poluilla: sadekauden vaellusmatka Intian ja Nepalin Himalajalla 1984 (2014)

Nepal ja metsät: näköispainos pro gradu -tutkielmasta Nepalin metsien tuhoajat ja pelastajat (2015)

© 2015 Matti Munnukka

1. painos 2015

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN 978-952-318-987-4

Sisällysluettelo

Esipuhe.....	7
Kuvaluettelo.....	10
List of illustrations (Langtang – Paradise Lost).....	14
Matkalla Nepaliin.....	19
Nepalin laaksossa.....	26
Kathmandun historiallisia temppeleitä, aukioita ja luhistuneita torneja.....	46
Langtang - retkelle katoavaan paratiisiin	61
Maneybhanjangista viimeiselle teetuvalle ennen Lama-hotellia	69
Langtangin laaksossa	90
Himalajan lumimies - salaperäinen yöllinen kulkija	104
Gosainkundin jääjärvelle	115
Shivan kosto ja solan ylitys Helambuun.....	131
Paluu Kathmanduun.....	145

Esipuhe

25.4.2015 klo 11.56 Nepalia vavisutti 7,8 magnitudin suuri maanjäristys, jonka keskus oli Gorkhan maakunnassa Kathmandun ja Pokharan kaupunkien puolella välissä. Vaikka järistyksen keskus oli yli 100 kilometrin päässä Langtangista, sen vaikutukset olivat siellä suuret. Maanjäristys lohkaisi alueen korkeimman vuoren Langtang Lirungin riippuvasta jäätiköstä noin 6000 metrin korkeudesta suuria jäälohkareita, jotka putosivat satoja metriä alaspäin ja valtavalla voimalla iskeytyivät maahan aiheuttaen jää-, muta- ja kivivyyryjä yli kalliojyrkänteiden Langtangin laaksoon peittäen alleen ja tuhoten mm. Langtangin ja Ghorela Tabelan kylät lähes kolme kilometriä alempana ja suuren osan Langtangin ylälaaksoa kyltien väliltä. Maanvyyrymät aiheuttivat voimakkaan pyroklastisen ilma- ja pölyvirtauksen, joka tuhosi myös vastakkaisella rinteellä metsiä. Langtangin kylän 435 asukkaasta ainakin puolet ja monet retkeilijät kuolivat pari minuuttia maanjäristyksen jälkeen. Vain osa menehtyneistä on löytynyt, kun lukuisat jälkijäristykset ovat vaarantaneet vielä elossa olevien asukkaiden ja pelastushenkilöstön elämän. Lopulta päätettiin evakuoida kaikki laakson asukkaat kesämonsuunin ajaksi ja keskeyttää toistaiseksi pelastustoimet.

Nepal on ollut maanjäristyksille altista aluetta siitä lähtien, kun Intian laatta törmäsi Aasian mannerlaattaan noin 45 miljoonaa sitten. Törmäyksessä Intian laatta työntäytyi Aasian laatan alle. Sen seurauksena kevyemmät kiviainekset Aasian laatan etuosassa pusertuivat ylöspäin kuin hammastahna tuubista muodostaen näin Himalajan vuoriston. Himalaja nousee yhä edelleen kaksi metriä vuosisadassa. Työntövoima luo paineita maan sisälle, jotka vapautuvat alueella isoina maanjäristyksinä keskimäärin 75 vuoden välein.

Langtang oli asumaton vuoristolaakso ensimmäiset 10000 vuotta jääkauden jälkeen. Jääkausi muokkasi alun perin v-muotoisen länsi-itäsuuntaisen ylälaakson u-muotoiseksi synnyttäen näin Langtanginlaakson. Jään vetäydyttyä ilmaston lämmitessä laakson pohja muokkautui sulamisvesivirtojen ja jään seurauksena nykyiseen muotoonsa. Langtanginlaaksoa on vapisuttanut viimeisen kymmenen tuhannen vuoden aikana monet maanjäristykset, jotka ovat aiheuttaneet lukuisia maa-, lumi- ja jäävyyrymiä. Ne ovat muokanneet monin paikoin laakson ylintä maaperää. Ensimmäinen tiedossa oleva maanjäristys tapahtui vuonna 1255. Ranskalaisten geologien (Laurent

Bollinger ynnä muiden) tutkimusten mukaan sen keskus oli Kathmandusta koilliseen. Vuonna 1344, 89 vuotta myöhemmin, iski seuraava suuri maanjäristys Nepalín Himalajalla Kathmandusta länteen saman siirroslinjan toisessa päässä. Sen jälkeen tällä siirroslinjalla ei ollut maanjäristyksiä kuuteen sataan vuoteen ennen vuoden 1934 suurta maanjäristystä, jonka keskus oli samalla paikalla kuin vuoden 1255 maanjäristys. Ranskalaiset geologit ennustivat tänä keväänä Kathmandussa järjestetyssä kongressissa, että uusi suuri maanjäristys olisi tulossa lähitulevaisuudessa jälleen samalla siirroslinjalla Kathmandusta länteen aivan kuin vuonna 1344. Vain pari viikkoa myöhemmin ranskalaisten ennustus toteutui. Tällä kertaa maanjäristysten väli oli 81 vuotta.

Näin Langtanginlaaksoa olisi tärisyttänyt viimeisen vuosituhannen aikana kolme suurta maanjäristystä vuonna 1255, 1934 ja 2015. Vuonna 1255 laakso oli lähes varmasti asumaton ja vuonna 1934 Langtangin kylässä asui hädin tuskin parikymmentä perhettä ja laaksoa ei ollut edes kartoitettu. H. W. Tilmanin vieraillessa vuonna 1949 Langtangissa ensimmäisenä länsimaalaisena siellä asui yhteensä 30 perhettä. Kun retkeilin vuonna 1985 ensimmäisen kerran Langtangissa, Langtangin kylä oli lähes samassa tilassa. Siellä oli silloin vain kaksi pientä majataloa retkeilijöitä varten. Molemmat majatalot olivat toimineet kylässä vain joitakin vuosia. Kyenzin Gompassa ja Ghorela Tabelassa oli avattu valtion majatalot retkeilijöitä varten. Alempana joki-laaksossa oli sen lisäksi kaksi pientä majataloa. Seuraavien kolmen vuosikymmenen kuluessa retkeilijöiden määrä kasvoi nopeasti ja tänä vuonna pelkästään Langtangin kylässä oli 55 hotellia, jotka kaikki tuhoutuivat maanjäristyksen seurauksena. Alun perin turvattomalle paikalle rakennettu Langtangin kylä tuhoutui täysin.

Matkustin ensimmäisen kerran Intiaan ja Nepaliin kesällä 1984. Matka oli hurja ja sisälsi paljon koettelemuksia ja kärsimyksiä. Puoli vuotta paluuni jälkeen talvella 1985 en voinut pidätellä itseäni enempää ja hetken mielifohteesta ostin lentoliput Nepaliin kesken yliopiston lukukauden. Viikkoa myöhemmin olin jo Kathmandussa ja lähdin retkeilemään Langtangiin kahdeksi viikoksi. Tämä kirja on kuvaus tästä matkasta helmi-maaliskuussa 1985.

Vielä vuonna 1985 retkeilijät aloittivat vaelluksen Langtangiin Trisulin laaksosta. Rakenteilla oleva tie Dhuncheon ja Ganesh Himalille tuhosi silloin luonnonkauniin

vuoristoalueen, ja jo seuraavan vuoden keväällä Langtangin retki oli lyhentynyt parilla päivällä. Retkeilijät joutuivat kärsimään pitkästä loputtomasta bussimatkasta Dhuncheen ja myöhemmin Syabrubeshiin. Seuraavana vuosikymmenenä Nepal vajosi kymmeneksi vuoteen sisällissotaan, joka haittasi ajoittain pahasti myös turismia ja retkeilyä. Pahin onnettomuus kohtasi kuitenkin Nepalia ja Langtangia juuri ennen tämän kirjan valmistumista ja julkaisua. Luonto näytti voimansa. Muun muassa kirjassa kuvatut Kathmandun laakson monet temppeilit ja Bhimsenin torni tuhoutuivat maanjäristyksessä. Langtangin laakso tuhoutui niin pahasti, että se jouduttiin tyhjentämään kokonaan ja kaikki paikalliset asukkaat evakuoitiin pois laaksosta. Tänä päivänä laakso on asumaton ja paratiisi on kadonnut. Aika näyttää mikä on laakson tulevaisuus.

Langtang oli tuntematon laakso länsimaalaisille aina vuoteen 1949 asti, jolloin H. W. Tilmanin pieni retkikunta vieraili laaksossa. Langtanginlaakson olivat asuttaneet Tiibetistä tulleet paimentolaiset vuosisatoja aikaisemmin. Tarinan mukaan laakson löysi munkki, joka seurasi jakkia laaksoon. 36 vuotta Tilmanin jälkeen retkeilin ensimmäisen kerran laaksossa ja kohtasin siellä salaperäisen Himalajan lumimiehen. Monet ystäväni, sukulaiset ja työkaverit utelivat Nepalin matkoistani. Yritin vastata huutoon ja kirjoitin työni ohessa Langtangin retkestäni 1990-luvun loppupuolella. Kirjoittamani tekstit unohtuivat kuitenkin tietokoneeni tiedostokansioon. Lopulta vuonna 2005 julkaisin esikoisteoksenani kirjan *Nepalin Langtang katoava paratiisi: lumimiehen ja jakin matkassa viimeiselle teetuvalle ennen Lamahotellia* kaksikymmentä vuotta tapahtumien jälkeen. Käsikirjoitus jäi lähes täysin toimittamatta, mutta kirja sai hyvän vastaanoton retkestä ottamieni valokuvien ansiosta. Myin kirjan ensimmäisen painoksen parissa kuukaudessa loppuun. Sen jälkeenkin on kyselijöitä riittänyt ja nyt kymmenen vuotta myöhemmin on aika julkaista täydennetty ja parannettu matkakirja Langtangista.

Lopuksi haluan kiittää kaikkia niitä, joilta olen saanut kommentteja ja jotka ovat tarkistaneet kirjan käsikirjoituksen. Erityisesti Sinikka Luukkanen, Mika Pitkonen ja Yrjö Klinge ovat tehneet suurimman työn tarkistaessaan käsikirjoituksen. Lisäksi kiitän Kai Sairasta kirjan toimitustyöstä ja taitosta sekä Pentti Niemimaata kuvien toimittamisesta.

Kuvaluettelo

1. Magar nainen valmistaa puuvillalankaa, jota kastetaan öljyyn ja käytetään kynttilänsydämenä pienissä kynttiläkipoissa.
2. Lapset linja-autossa.
3. Vanha nainen Länsi-Nepalista.
4. Magareita.
5. Nepalin armeijan juoksijat 15 km testijuoksun lähtöviivalla Kathmandusta Sankhun vuoristokylään.
6. Raghu Raj Onta (vas.) ja Baikundha Manandhar (oik.) Earth House –hotellin vanhassa puutarhassa.
7. Nepalin armeijan kestävyysjuoksijat ja heidän valmentaja Raghu Raj Onta.
8. Tekijä vastaan Nepalin parhaat kestävyysjuoksijat. Oikealla Baikundha Manandhar.
9. Tekijän ja Raghu Raj Ontan välissä Nepalin paras naispikajuoksija Pushpa Bhatta.
10. Naiset tauolla levähdyspaikalla.
11. Earth Hotel Thamelin kaupunginosassa: hotellin kyltti.
12. Earth Hotel Thamelin kaupunginosassa: hotellin puutarha.
13. Langan kehruuta Kathmandussa.
14. Saviruukun valmistusta Kathmandunlaaksossa.
15. Kathmandun kauppatori 1800-luvulla. (Kuva teoksesta: Sketches from Nepal, H. A. Oldfield, 1880)
16. Kathmandun keskusta 1890-luvulta. Vasemmalla Kalo Bhairav -jumalan kuva ja Dakshinkalin temppeli. Taustalla Kathmandun kuninkaanpalatsi. (Kuva teoksesta: Aux Indes & au Nepal, Kurt Boeck, 1907)
17. Swayambhunathin stupa 1890-luvulla. (Kuva teoksesta: Durch Indien ins verschlossene Land Nepal, Kurt Boeck, 1903)

“Langtang – Minne paratiisi on kadonnut” on kertomus matkasta ja vaelluksesta Nepalín Himalajalla aikakaudella, jolloin turismi ei ollut juuri muuttanut perinteistä yhteiskuntaa ja vuoristoteitä ei vielä rakennettu syvälle koskematonta vuoristoa.

H. W. Tilman vieraili ensimmäisenä länsimaalaisena Langtangin laaksossa vasta vuonna 1949. Keväällä 1985 oli viimeinen mahdollisuus vaeltaa Trisulinlaaksosta Langtangiin, ennen kuin Dhuncheon ja Syabrubeshiin vievä vuoristotie valmistui. Langtangin retki muuttui silloin kahden viikon vaativasta ja nautinnollisesta vaelluksesta massaretkeilykohteeksi.

Nepal on muuttunut tämän jälkeen paratiisista ja Shangri-Lasta poliittisten levottomuuksien, kuningasperheen murhan ja vuosikymmenen mittaisen sisällissodan maaksi. Nämä eivät pysäyttäneet kuitenkaan matkailijoiden ja retkeilijöiden tulvaa Nepaliin ja Langtangiin. Sen teki vasta 25. huhtikuuta 2015 Nepalia vavisuttanut voimakas maanjäristys, joka tuhosi laajoja vuoristoalueita. Maanjäristys tuhosi myös Langtangin laakson ja surmasi puolet sen väestöstä ja monia ulkomaisia retkeilijöitä.

ISBN 978-952-318-987-4

9 789523 189874